بررسی مصوبات کمیسیون تلفیق لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ کل کشور
وام قرض‌الحسنه ازدواج

مشخصات لایحه

دوره دهم ـ سال چهارم

شماره ثبت:
۶۸۷

شماره چاپ:
۱۷۱۲

تاریخ چاپ:
۱۳۹۸/۹/۱۸

معاونت پژوهش‌های اجتماعی ـ فرهنگی
دفتر: مطالعات فرهنگی

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:
۲۷۰۱۶۹۵۸

تاریخ انتشار:
۱۳۹۸/۱۲/۲۰

مقدمه

شاید بتوان مهم‌ترین حمایت عملیاتی نظام حکمرانی و قانونگذاری در موضوع تسهیل تشکیل نهاد خانواده و تحقق اصل دهم (۱۰) قانون اساسی[1] را پرداخت تسهیلات وام قرض‌الحسنه ازدواج جوانان دانست. امری که هرساله در قوانین بودجه سنواتی میزان و شرایط پرداخت آن مقرر می‌شود. در جدول زیر، تبصره مرتبط با پرداخت تسهیلات وام قرض‌الحسنه ازدواج در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ و تغییرات آن براساس مصوبه کمیسیون تلفیق مقایسه شده است:

لایحه بودجه سال ۱۳۹۹	مصوبه کمیسیون تلفیق
تبصره «۱۶» ـ الف) به‌منظور حمایت از ازدواج جوانان، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران موظف است از محل پس‌انداز و جاری قرض‌الحسنه نظام بانکی، تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج به زوج‌هایی که تاریخ عقد ازدواج آنها بعد از ۱۳۹۶/۱/۱ می‌باشد و تاکنون وام ازدواج دریافت نکرده‌اند، با اولویت نخست پرداخت کند. تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج برای هریک از زوج‌ها در سال ۱۳۹۹ **سیصد میلیون ریال با دوره بازپرداخت پنج‌ساله** با اخذ یک ضامن معتبر و سفته است.	تبصره «۱۶» ـ الف) به‌منظور حمایت از ازدواج جوانان، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران موظف است از محل پس‌انداز و جاری قرض‌الحسنه نظام بانکی، تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج به زوج‌هایی که تاریخ عقد ازدواج آنها بعد از ۱۳۹۶/۱/۱ می‌باشد و تاکنون وام ازدواج دریافت نکرده‌اند، با اولویت نخست پرداخت کند. تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج برای هریک از زوج‌ها در سال ۱۳۹۹ **پانصد میلیون ریال با دوره بازپرداخت هفت‌ساله** با اخذ یک ضامن معتبر و سفته است.

۱. ارزیابی بند «الف» تبصره «۱۶» مصوبه کمیسیون تلفیق

همان‌طور که در جدول بالا ملاحظه می‌شود مبلغ وام قرض‌الحسنه ازدواج جوانان در فرایند تصویب در کمیسیون تلفیق با افزایش ۶۶ درصدی از سیصد میلیون ریال به پانصد میلیون ریال افزایش یافته است. علاوه‌بر این زمان بازپرداخت وام نیز از پنج سال به هفت سال ذکر شده است.

با توجه به افزایش مبلغ وام و نظر به قابل توجه بودن مبلغ بازپرداخت وام برای زوجین، افزایش زمان بازپرداخت آن به هفت سال نکته مثبتی ارزیابی می‌شود. چراکه مبلغ اقساط وام ۵۰ میلیون تومانی برای هر فرد با کارمزد ۴ درصد، برای ۸۴ ماه، معادل ۶۸۳ هزار تومان می‌باشد (برای زوجین معادل یک میلیون و سیصد و شصت و شش هزار تومان) درحالی‌که اگر زمان بازپرداخت پنج‌ساله باقی می‌ماند مبلغ قابل پرداخت برای هر فرد ۹۲۰ هزار تومان بود (برای زوجین ۱۸۴۰۰۰۰ تومان) که بازپرداخت آن برای بسیاری از زوجین غیرممکن یا دشوار بود.

با این حال چالش‌هایی نیز در افزایش وام ازدواج به چشم می‌خورد:

---

[1]. ازآنجاکه خانواده واحد بنیادی جامعه اسلامی است، همه قوانین و مقررات و برنامه‌ریزی‌های مربوط باید در جهت آسان کردن تشکیل خانواده، پاسداری از قداست آن و استواری روابط خانوادگی برپایه حقوق و اخلاق اسلامی باشد.

بررسی عملکرد وام قرض‌الحسنه ازدواج در سال ۱۳۹۸ نشان می‌دهد ۸۱ درصد متقاضیان وام تا پایان دی‌ماه سال ۱۳۹۸ (به مدت ده ماه) قادر به دریافت وام قرض‌الحسنه ازدواج در کل کشور شده‌اند. استان خراسان شمالی با ۷۱ درصد، گلستان با ۷۴ درصد و خراسان رضوی با ۷۷ درصد به‌ترتیب کمترین درصد دریافت‌کنندگان وام و استان مرکزی با ۸۷ درصد بیشترین دریافت‌کننده وام را به‌خود اختصاص داده‌اند.[۱] این درحالی است که درصد دریافت‌کنندگان موفق وام قرض‌الحسنه سال ۱۳۹۷ (که مبلغ وام قرض‌الحسنه ازدواج برای هر یک از زوج‌ها ۱۵ میلیون تومان در نظر گرفته بود) ۹۴ درصد در کل کشور[۲] بوده است. به‌نظر می‌رسد افزایش مبلغ وام و در عین حال افزایش زمان بازپرداخت آن به هفت سال، درنهایت موجب سخت‌گیری بیشتر بانک‌ها به‌منظور تضمین بازپرداخت اقساط گردد و ازسوی دیگر **تأمین ضامن معتبر برای زوجین را به‌منظور معرفی به بانک دشوارتر سازد**.

علاوه‌بر این بررسی عملکرد وام قرض‌الحسنه ازدواج ازسوی بانک مرکزی نشان می‌دهد در ۱۰ماهه سال ۱۳۹۸، ۹,۸۶۲ فرد بالای ۵۰ سال و ۳۳,۲۹۷ فرد بالای ۴۰ سال از این تسهیلات استفاده کرده‌اند. با توجه به عبارت صدر بند «الف» تبصره «۱۶» که در آن به هدف وام قرض‌الحسنه یعنی «حمایت از ازدواج **جوانان**» اشاره شده، به‌نظر می‌رسد اعطای وام یاد شده به افراد مذکور فاقد منطق قانونی و حقوقی است و می‌تواند زمینه‌های سوءاستفاده از تسهیلات ارائه شده و ایجاد مانع برای دریافت تسهیلات مذکور توسط جوانان را فراهم آورد. جهت جلوگیری از این مسئله که با هدف اعطای تسهیلات وام قرض‌الحسنه ازدواج نیز در تعارض است مناسب‌تر است سقف سنی برای وام قرض‌الحسنه ازدواج در نظر گرفته شود.

توجه به این نکته ضروری است که افزایش سنواتی وام ازدواج می‌تواند به نوبه خود زمینه بالاتر رفتن سن ازدواج را فراهم آورد، از این حیث که متقاضیان با این پیش‌فرض که رقم دریافتی وام در سال بعد افزایش می‌یابد و بر این اساس امر ازدواج و تشکیل خانواده را به تأخیر می‌اندازند.

علاوه‌بر آن بایستی به این نکته نیز توجه کرد که افزایش مداوم و هرساله وام قرض‌الحسنه لزوماً منجر به تسهیل ازدواج جوانان نمی‌شود و مناسب‌تر است به‌منظور تسهیل در این حوزه، پیشنهادهایی در حوزه اشتغال و مسکن جوانان نیز ارائه شود، زیرا تمرکز نمایندگان محترم بر ضرورت افزایش وام ازدواج منجر به نادیده انگاشتن سایر بخش‌های مهم در حوزه زنان و خانواده به‌ویژه موضوع فرزندآوری و ضرورت ارائه تسهیلات در این زمینه شده است. کاهش ۸ درصدی نرخ موالید در سال ۱۳۹۷ در مقایسه با سال ۱۳۹۶ و افزایش خانواده‌های تک‌فرزند به ۳۰ درصد خانوارها در سرشماری سال ۱۳۹۵ بر لزوم ارائه مشوق در راستای فرزندآوری تأکید دارد. به‌ویژه آنکه هزینه‌های پیش روی حفظ سلامت مادر و نوزاد، هزینه تغذیه، پوشاک و لوازم بهداشتی کودک و هزینه‌های آموزشی و فراغتی و.... منجر به نگرانی بسیاری از خانواده‌ها از افزایش تعداد فرزندان شده است. بر این اساس به‌نظر می‌رسد که در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹، در کنار سایر مصارف منابع قرض‌الحسنه بانکی به موضوع تسهیلات قرض‌الحسنه فرزندآوری پرداخته شود. (شایان ذکر است در سال ۱۳۹۷ در مجموع ۱,۳۶۶,۰۰۰ نوزاد در کشور متولد شده است.)

ازسویی دیگر با توجه به اینکه بانک مرکزی از منبع پس‌انداز و جاری قرض‌الحسنه، تعهدات دیگری ازجمله وام به مددجویان کمیته امداد و سازمان بهزیستی، وام درمان، وام اشتغال و.... را نیز برعهده دارد و برخی از این وام‌ها چون وام درمان و اعطای وام به مددجویان بسیار ضروری و حائز اهمیت است به‌نظر می‌رسد افزایش مکرر مبلغ وام ازدواج در اجرای سایر تعهدات بانکی چالش ایجاد نماید.

---

۱. نامه وزارت ورزش و جوانان به شماره ۴۲/۲۶۰۳۴/ص مورخ ۱۳۹۸/۱۲/۴ در پاسخ به نامه مرکز پژوهش‌ها به شماره ۱۶۲۰۰/۱۱۹۲۳-۸۲.

۲. نامه وزارت ورزش و جوانان به شماره ۴۲/۱۷۷۳۷/ص مورخ ۱۳۹۸/۸/۱۳ در پاسخ به نامه مرکز پژوهش‌ها به شماره ۱۶۲۰۰/۷۹۷۱-۸۲.

۲. پیشنهادها

با توجه به مطالب فوق نمایندگان محترم مجلس بایستی در روند بررسی و تصویب این تبصره به‌منظور کارآمدتر شدن تسهیلات وام قرض‌الحسنه ازدواج، پرداخت تسهیلات وام قرض‌الحسنه ازدواج را منوط به گنجاندن «شرط سقف سنی زوجین» نمایند . ازسوی دیگر در ادامه بند «الف» تبصره «۱۶» یکی از مصارف منابع قرض‌الحسنه بانکی به موضوع «تسهیلات قرض‌الحسنه فرزندآوری» اختصاص یابد، به این منظور پیشنهاد می‌شود:

تبصره «۱۶» ـ الف) به‌منظور حمایت از ازدواج جوانان، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران موظف است از محل پس‌انداز و جاری قرض‌الحسنه نظام بانکی، تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج به زوج‌هایی که تاریخ عقد ازدواج آنها بعد از ۱۳۹۶/۱/۱ می‌باشد و **تاکنون وام ازدواج دریافت نکرده‌اند و سن زوجین زیر ۴۰ سال بوده[1] با اولویت نخست پرداخت کند.** تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج برای هریک از زوج‌ها در سال ۱۳۹۹، **چهارصد میلیون (۴۰۰،۰۰۰،۰۰۰) ریال با دوره بازپرداخت هفت‌ساله** با اخذ یک ضامن معتبر و سفته است.

بند الحاقی ـ **با هدف تحقق سیاست کلی نظام در موضوع جمعیت، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران موظف است کلیه بانک‌ها و مؤسسات اعتباری کشور را ملزم کند به اندازه سهم خود از مجموع کلیه منابع پس‌انداز و جاری قرض‌الحسنه نظام بانکی، در پرداخت «تسهیلات قرض‌الحسنه تولد فرزند» اقدام نمایند. مبلغ این تسهیلات برای کلیه متولدین سال ۱۳۹۹، صد میلیون (۱۰۰،۰۰۰،۰۰۰) ریال با دوره بازپرداخت سه‌ساله خواهد بود.**

۱. بررسی داده‌های سازمان ثبت احوال در سال ۱۳۹۷ نشان می‌دهد از مجموع ۵۵۰ هزار و ۵۶۵ ازدواج صورت گرفته در این سال (۱،۱۰۱،۱۳۰ زوج) ، ۹۶ درصد زنان ازدواج کرده و ۹۳ درصد مردان ازدواج کرده زیر ۴۰ سال هستند. به‌عبارت دیگر در سال ۱۳۹۷، تنها ۴ درصد زنان و ۷ درصد مردانی که ازدواج خود را ثبت کرده‌اند بالای ۴۰ سال هستند. علاوه‌بر این براساس داده‌های ثبت احوال در سال ۱۳۹۷، میانگین سن اولین ازدواج در مردان ۲۷/۵ و در زنان ۲۳/۴ می‌باشد. بر همین اساس سن ۴۰ سال به‌منظور حمایت از ازدواج جوانان جهت اعطای وام قرض‌الحسنه ازدواج انتخاب شده است. برای اطلاع بیشتر به سالنامه سال ۱۳۹۷ سازمان ثبت احوال مراجعه فرمایید.